

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
для студентів спеціальності
292 "Міжнародні економічні відносини"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 327:351.865(07.034)

M58

Укладачі: К. Г. Наумік-Гладка
О. В. Перепелюкова

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

Протокол № 1 від 25.08. 2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Міжнародна безпека [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання практичних завдань для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" другого (магістерського) рівня / уклад. К. Г. Наумік-Гладка, О. В. Перепелюкова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 34 с.

Подано практичні завдання за основними темами навчальної дисципліни та методичні рекомендації до їх виконання з метою закріплення знань, формування вмінь і навичок студента. Методичні рекомендації складено для поглибленого вивчення лекційного матеріалу, та надання допомоги студентам під час самостійної роботи.

Рекомендовано для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" другого (магістерського) рівня.

УДК 327:351.865(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Актуальність формування відповідної системи міжнародної безпеки, яка б гарантувала збереження державності, з давніх часів розглядалося як основна функція держави. Для України з проголошенням незалежності створення ефективної системи міжнародної та регіональної безпеки було одним із ключових пріоритетів, що розглядалося як базовий інструмент для формування безпечного середовища.

Це питання ускладнюється системними трансформаціями світового порядку та динамічним розвитком сучасного світу. Глобалізація та інтеграція сприяли посиленню взаємозалежності держав, виникненню нових загроз для безпеки, що у сукупності призвело до зміни сутності безпеки, появи нових концепцій та підходів до розуміння безпеки та до її гарантування. Усе більш гострою стає питання ефективності діяльності міжнародних організацій в площині гарантування безпеки та суверенітету держав. У цьому контексті дослідження та узагальнення наукової бази є вкрай важливими для формування комплексного розуміння сучасних аспектів формування та реалізації політики національної безпеки України, її місця і перспектив у системі міжнародної безпеки, що продовжує залишатися у критичному стані.

Для практичного засвоєння матеріалу з дисципліни практичні завдання студенти виконують за темами 2.3.6.9.11 та 12. Саме ця тематика дозволяє більш широко застосувати практичний досвід використання інструментарію міжнародної безпеки.

Навчальна дисципліна "Міжнародні стратегії" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього рівня "магістр" спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" всіх форм навчання.

Метою викладання дисципліни є формування у студентів знань щодо теоретичних аспектів та здобуття практичних навичок щодо аналізу та виявленню загроз безпеці на національному на міжнародному рівнях і формування компетентностей щодо нейтралізації цих загроз.

1. Тематика практичних занять

Проведення практичних занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для вирішення їх на занятті. Воно передбачає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Рекомендована література
<i>Змістовий модуль 1.</i> Філософські та соціально-психологічні аспекти міжнародної безпеки	<i>Тема 2.</i> Вплив глобалізації на міжнародну безпеку	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 10]
	<i>Тема 3.</i> Регіоналізація міжнародної безпеки	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 10]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Економічний аспект міжнародної безпеки	<i>Тема 6.</i> Міжнародна економічна безпека	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 10]
	<i>Тема 9.</i> Міжнародна безпека підприємницької діяльності	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 10]
<i>Змістовий модуль 3.</i> Національний аспект міжнародної безпеки України	<i>Тема 11.</i> Роль міжнародних організацій в національній безпеці України	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 10]
	<i>Тема 12.</i> Геополітичні вектори розвитку міжнародної безпеки України	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 10]

2. Рекомендації до практичних занять

Змістовий модуль 1 Філософські та соціально-психологічні аспекти міжнародної безпеки

Тема 2. Вплив глобалізації на міжнародну безпеку

Теоретичні запитання

1.1. Теоретична сутність міжнародної безпеки регіонів.

1.2. Аналіз міжнародних принципів забезпечення безпеки на прикладі європейських країн.

1.3. Аналіз принципів міжнародної безпеки близькосхідного та азійсько-тихоокеанського регіонів.

1.4. Аналіз принципів міжнародної безпеки північно-американського регіону.

Рекомендована література: основна: [1 – 8], додаткова: [9 – 19].

Завдання 2.1

Наведіть результати дослідження основних відмінностей у забезпеченні системи міжнародної безпеки за відповідними регіонами у вигляді табл. 2.

Таблиця 2

Систематизація основних елементів наукових шкіл стратегічного управління

Регіони	Європейський	Близькосхідний	Азійсько-тихоокеанський	Центрально-американський	Північно-американський
Структура системи міжнародної безпеки					
Відповідальні інституції					
Основні принципи					
Співробітництво					
Членство у міжнародних організаціях з питань безпеки					

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.1

У процесі виконання завдання слід визначити основні принципи забезпечення міжнародної безпеки в цих регіонах. Проаналізувати особливості та відмінності під час забезпечення міжнародної безпеки між різними регіонами з урахуванням інституцій, які її забезпечують. Визначити основні міжнародні організації, учасником яких є наведені регіони, в питаннях забезпечення міжнародної безпеки.

Завдання 2.2

Обрати один із проаналізованих регіонів, порівняти його систему забезпечення міжнародної безпеки з Україною. Сформувати відповідні відмінності. Визначити слабкі та сильні сторони в українській системі забезпечення економічної безпеки. Обґрунтуйте відповідь.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.2

У процесі виконання завдання слід побудувати структурно-логічну схему, яка представлятиме послідовність дій щодо аналізу системи міжнародної безпеки щодо України. Доцільно це робити за наведеними у попередній табл. 2 напрямками. Приклад аналізу підходів щодо забезпечення безпеки в країнах Європи наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Порівняльна характеристика підходів до забезпечення безпеки у країнах Європи

Країни	Основні засади забезпечення безпеки
1	2
Німеччина	Спеціальна законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня. Основні питання з цієї проблеми відображаються в директивах Міністерства оборони Німеччини, які регламентують найважливіші сфери ринкової діяльності та визначають контрольні функції держави. Використовуються методи щодо забезпечення економічної безпеки, які спрямовані на підтримку цивілізованих ринкових відносин, забезпечення економічного і соціального прогресу, недопущення монополізму в окремих галузях, створення умов для справедливої конкуренції та стабільності національної валюти, захист від економічного шантажу

1	2
Франція	Спеціальна законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня. Окремі положення щодо економічної безпеки (створення умов для підвищення національного добробуту і зміцнення економічного потенціалу країни) відображені в Законі "Про національну безпеку". Методи щодо забезпечення економічної безпеки спрямовані на зниження вразливості господарської системи країни, збереження самостійності зовнішньої політики, усунення диспропорцій у рівні економічного розвитку суб'єктів господарювання; недопущення надмірної зовнішньої залежності в найважливіших секторах економіки, мінімізацію ризиків, пов'язаних із залежністю від зовнішнього світу
Великобританія	Спеціальна законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня. Окремі норми, які регламентують економічну безпеку, містяться у нормативно-правових актах у сфері оборонної політики. Вони ґрунтуються на оцінках національних інтересів і реалізуються через їх захист. Методи щодо забезпечення економічної безпеки пов'язані з прогнозуванням і запобіганням найбільш небезпечних зовнішніх і внутрішніх ризиків. У процесі вироблення та реалізації рішень, що належать до забезпечення економічної безпеки, увага акцентується на спеціалізованих організаціях, що представляють інтереси промисловців і підприємців
Іспанія	Законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відрізняється гнучкістю, в ній чітко визначено функції органів управління та організацій у цій сфері, якими розробляються спеціальні програми економічного розвитку. Нормативно-правові акти щодо забезпечення економічної безпеки пов'язані з відповідним законодавством ЄС. Методи щодо забезпечення економічної безпеки захищають інтереси пріоритетних галузей промисловості, а також спрямовані на стимулювання інвестицій, забезпечення валютного контролю, на розроблення законодавства про акціонерні товариства
Італія	Спеціальна законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня. У діяльності з забезпечення економічної безпеки Італія керується укладеними нею міжнародними угодами. Методи щодо забезпечення економічної безпеки спрямовані, насамперед, на захист інтересів національних виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках
Чехія, Болгарія, Угорщина, Польща,	Спеціальна законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня. Забезпечення економічної безпеки орієнтується на відповідні нормативно-правові акти ЄС. Під час вибору методів

1	2
Словацька Республіка	забезпечення економічної безпеки країни враховують геополітичну ситуацію, вектор і стратегію розвитку економіки відповідно до тенденцій регіонального та світового еволюційного процесу
Румунія	Питання забезпечення економічної безпеки містяться в Стратегії національної безпеки. Основними напрямками забезпечення економічної безпеки є: здійснення ефективних заходів макроекономічної стабілізації, прискорення структурних реформ в економіці, створення приватного сектору, залучення іноземних інвестицій та підтримка малого і середнього бізнесу; узгодження фінансово-економічного законодавства, фінансової, економічної і митної політики із законодавством ЄС тощ
Російська Федерація	Забезпечення економічної безпеки регулюють Концепція національної безпеки РФ; Державна стратегія економічної безпеки РФ; Закон РФ "Про безпеку". Відмінною рисою законодавства є наявність у ньому регіонального аспекту та положень про формування критеріїв і показників оцінювання стану економічної безпеки. Методи забезпечення економічної безпеки зорієнтовані на реалізацію економічних реформ на найближчу перспективу, зменшення небезпеки зростання нерівномірності соціально-економічного розвитку регіонів
Республіка Білорусь	Законодавчо економічна безпека відображається у Концепції національної безпеки Білорусі. До пріоритетних напрямів забезпечення економічної безпеки належать: розвиток системи економічних відносин, створення механізмів розв'язання виникаючих у суспільстві протиріч та скасування передумов їх виникнення; розроблення стратегії забезпечення реалізації життєво важливих економічних інтересів у країні; формування довгострокової програми економічних перетворень; забезпечення сталого соціально-економічного розвитку; використання неінфляційних методів фінансування дефіциту бюджету та ефективний перерозподіл фінансових ресурсів; удосконалення зовнішньоекономічної політики; створення сприятливих умов для підприємницької діяльності та ін.
Латвія, Литва, Естонія	Спеціальна законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня. Забезпечення економічної безпеки орієнтується на відповідні нормативно-правові акти ЄС. Методи забезпечення економічної безпеки спрямовані, насамперед, на реалізацію фінансово-економічної безпеки

Завдання 2.3

Сформувати відповідну систему забезпечення міжнародної безпеки України, враховуючи сильні та слабкі сторони існуючої системи. Оформити її у вигляді відповідної матриці сильних та слабких сторін. Обґрунтувати відповідь.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.3

Для встановлення зв'язків між факторами зовнішнього та внутрішнього безпекового середовища та формування стратегії зміцнення національної безпеки в сфері державної безпеки складається матриця SWOT.

Експерт або фахівець повинен розглянути всі можливі парні комбінації та виокремити ті, що мають бути враховані під час формування стратегії зміцнення національної безпеки в сфері державної безпеки (табл. 2).

1. Стратегія SO (СИМ). Будь-яка держава має спиратись на сильні сторони власної системи забезпечення національної безпеки, використовуючи наявні можливості зовнішнього середовища.

2. Стратегія ST (СИЗ) передбачає використання сильних сторін для мінімізації загроз системі забезпечення національної безпеки.

3. Стратегія WO (СЛМ) спрямована на мінімізацію впливу слабких сторін у разі реалізації наявних можливостей держави.

4. Стратегія WT (СЛЗ). Метою даної стратегії є мінімізацію впливу слабких сторін з метою подолання реальних загроз системі забезпечення національної безпеки. Обираючи стратегію, варто пам'ятати, що можливості і загрози можуть переходити у протилежності.

Завдання 2.4

Провести аналіз основних засад міжнародної безпеки північно-американського регіону. Виокремити відмінності та особливості ведення принципів міжнародної безпеки регіону. Проаналізувати положення, які можуть бути застосовані для України в частині формування політики міжнародної безпеки.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.4

Регіон Північної Америки є одним із ключових центрів формування нової політичної та економічної системи світу. Це обумовлено кількома чинниками. По-перше, посилюються зв'язки між країнами Північної Америки,

роблячи США могутнішими. Країни-сусіди Сполучених Штатів Америки усе більше заглиблюються у вплив з боку сусіда і цим самим роблять власне існування неможливе без встановлених зв'язків.

По-друге, на початку ХХІ ст. істотно зросло значення геостратегічних, економічних, сировинних, людських ресурсів Північноамериканського регіону в цілому та окремих країн зокрема, для їхнього використання та балансу у світовій системі. Через те, що США резервують власні запаси ресурсів та активно імпортують їх з інших держав, включаючи Мексику й Канаду, Регіон Північної Америки є дуже важливим на міжнародній арені з багатьох точок зору.

По-перше, з геополітичної точки зору – це є ідеальним місцем для проведення політики і впливу на світові процеси. Цей материк не розташований між Європою та Азією, де відбувається зіткнення цивілізацій. Він не розташований десь посеред Африки, де постійно не вистачає продовольства через стихійні природні лиха. Це такий собі плацдарм для ведення свого курсу політики.

У дійсності, цим і користуються Сполучені Штати Америки в буквальному розумінні. У них і найкраще географічне положення з трьох держав материка, і їхній зовнішній вектор постійно керується концепціями й доктринами. Крім того, важливість цієї частини землі підкреслюється глобальними амбіціями США залишити за собою роль світового лідера.

По-друге, наявність тут величезної кількості зарезервованих і ще не розвіданих ресурсів дає країнам серйозні важелі впливу. На яскравому прикладі тих же США можна виокремити розумну політику закупівлі гідрокарбонатних ресурсів у країн, наприклад, Близького Сходу. Цим самим і зберігаються та економляться власні кошти (за рахунок низьких імпорتنих цін), і посилюється вплив і залежність самих імпортерів від США. По-третє, країни Північної Америки, об'єднавшись економічно в організацію НАФТА, зайняли серйозну нішу у світовій економіці. Тому, за сучасних умов глобалізації, зниження чи підвищення цін на їхніх ринках будуть зразу ж відображатися на економіці всього світу.

Тема 3. Регіоналізація міжнародної безпеки

Теоретичні запитання

3.1. Особливості розвитку Європейського Союзу.

3.2. Внутрішнє середовище формування міжнародної безпеки.

3.3. Зовнішнє середовище міжнародної безпеки.

3.4. Глобалізаційний вплив на формування міжнародної безпеки.

3.5. Формування національних стратегій розвитку міжнародної безпеки умовах глобалізації.

Рекомендована література: основна: [1 – 8], додаткова: [9 – 19].

Завдання 3.1

Порівняйте розвиток Європейського Союзу та темпи зростання світової економіки.

Запитання:

1. Визначте основні фактори, які вплинули на розвиток Європейського Союзу?

2. Яким чином розвиток світової економіки прискорює або уповільнює розвиток Європейського Союзу?

Завдання 3.2

Ідея військової інтеграції у рамках європейського проекту вперше була висунута на початку 1950-х років, однак вона виявилася невдалою. Вдруге вона стала популярною в 1990-х роках, коли конфлікти на Балканах показали нездатність ЄС діяти самостійно без НАТО для успішних військових інтервенцій. Зрештою, результатом другої спроби військової інтеграції у рамках ЄС стала поява бойових тактичних груп (усього 18, кожна чисельністю 1,5 тисячі осіб), які використовуються, головним чином, у миротворчих операціях.

Першим таким фактором стало рішення Великої Британії залишити Європейський Союз. Ця держава була одним із головних контриб'юторів до 2 СПБО, у першу чергу щодо внесків у розроблення і виробництво систем озброєння. А британсько-французьке оборонне співробітництво взагалі називали двигуном європейської інтеграції у безпековій галузі. Однак всупереч негативним прогнозам, для Великої Британії зберігається можливість і після "Брекзиту" розвивати відносини з Євросоюзом як у сфері військово-технічного співробітництва, так і щодо проведення спільних військових операцій, як третя особа. З іншого боку, компенсувати певне гальмування розвитку британсько-французького оборонного тандему може співпраця у сфері СПБО між Францією та ФРН, актуальність якої для ЄС суттєво зростає. Крім того, "Брекзит" зрештою може мати не тільки негативний, а й позитивний вплив на майбутні інтеграційні

ініціативи у сфері безпеки й оборони. Адже Лондон останнім часом виступав найбільшим противником спроб надати нового поштовху європейській інтеграції у питаннях безпеки й оборони, проявом якого стала згадана активізація німецько-французької співпраці у цій сфері. Тепер, після "Брекзиту", такі заперечення більш не заважатимуть франко-німецьким інтеграційним ініціативам щодо СПБО. Другим фактором, що вплинув на майбутнє розвитку європейської безпеки, стало обрання президентом США Дональда Трампа, який у перших своїх заявах на посту глави держави поставив під сумнів відданість Сполучених Штатів Америки зобов'язанням перед європейськими членами НАТО у рамках статті 5 Вашингтонського договору, а також назвав Північноатлантичний альянс "застарілою організацією". Критика з боку американського президента не в останню чергу спричинена тим, що лише 5 із 28 членів Північноатлантичного альянсу витрачають мінімально необхідні 2 % ВВП на оборону. При цьому саме офіційний Берлін є об'єктом основної критики з боку Вашингтона через найбільший серед усіх європейських країн диспаритет між економічним потенціалом і воєнними витратами. Як наслідок, керівництво ФРН визнає наявність проблеми у питаннях витрат на оборону, однак обіцяє збільшувати фінансування поступово. Так, витрати на оборону у 2017 році збільшилися до 1,2 % ВВП із 1,08 % у попередньому році, а до 2020 року заплановано вийти на 2 % ВВП.

Відкриває можливість для додаткового поглиблення співпраці із ЄС і паралельного посилення обороноздатності. Головними напрямками такої співпраці є взаємодія України і ЄС у міжнародному і регіональному вимірах заради спільної безпеки; допомога ЄС у зміцненні стійкості і безпеки України; внесок України у безпеку Європи. Ураховуючи, що головний акцент у реалізації СПБО Євросоюз робить на "м'якій силі", для України сьогодні найважливішою є його допомога щодо 11 зміцнення стійкості та обороноздатності нашої держави у формі Консультативної місії ЄС. Важливим є продовження функціонування і розширення напрямів діяльності цієї місії з кінцевою метою охоплення усіх сфер безпеки країни і суспільства. З іншого боку, головним внеском України до безпеки Європи є зміцнення власної обороноздатності і стримування російської агресії на своїх східних кордонах. Крім того, Україна участь у військових та цивільних операціях та місіях ЄС, у реалізації ініціативи з формування бойових тактичних груп Євросоюзу, надає свою транспортну авіацію для використання в інтересах ЄС.

Запитання:

1. Яким чином, Україна може сприяти зміцненню співпраці в питаннях міжнародної безпеки з ЄС?

2. Які саме органи влади та Міністерства в Україні повинні займатися цими питаннями?

Завдання 3.3

Нерівномірність соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень (національних та наднаціональних) є одним із найбільш актуальних питань розроблення економічної політики для більшості країн. Європейська статистична комісія проводить регулярні дослідження регіональних диспропорцій для інформування політиків та суспільства про рівні розвитку регіонів і, зокрема, про ситуацію на нижньому кінці шкали доходів, тобто в найменш розвинених територіях. Своєчасне виявлення нерівномірності стало головним завданням Євростату, Світового банку і Міжнародного валютного фонду. Численні дослідження Світового банку за більшістю країн світу відображають високий ступінь диференціації всередині країн за доходами. За аналізований період близько 80 % країн світу показують високий ступінь роз'єднаності за показником внутрішньо-регіональних доходів, що аналізується на підставі індексу Джині, який перевищує 30 %. Світовий індекс Джині досягає 70 %, що свідчить про дуже високий ступінь неоднорідності населення за доходами. Під регіоном у країнах ЄС вважається адміністративно-територіальна одиниця держав-членів ЄС. Однак оскільки рівнів і типів цих одиниць може бути дуже багато і у різних країнах ЄС адміністративно-територіальні одиниці можуть сильно відрізнятися між собою, було розроблено методикку визначення регіонів різних рівнів. Головним чином ця класифікація регіонів використовується в статистиці та регіональній політиці.

Запитання:

1. Побудувати рейтинг відповідних країн ЄС за рівнем їх соціально-економічного розвитку.

2. На основі статистичних даних проаналізувати найбагатші регіони ЄС в економічному співвідношенні.

Методичні рекомендації до виконання завдань 3.1 і 3.2

При виконанні завдань слід користуватися даними Євростат.

Слід зазначити, що за результативний показник соціально-економічного розвитку країн, можливо обрати показник ВВП та ВВП на душу населення. На основі його значення виконувати ранжування країни за рівнем їх розвитку.

Змістовий модуль 2

Економічний аспект міжнародної безпеки

Тема 6. Міжнародна економічна безпека

Теоретичні запитання

6.1. Особливості координації питань щодо непоширення ядерної зброї ООН.

6.2. Особливості координації питань щодо непоширення ядерної зброї МАГАТЕ.

6.3. Режим непоширення ядерної зброї в Україні.

Рекомендована література: основна: [1 – 8]; додаткова: [9 – 19].

Завдання 6.1

Необхідно визначити негативні фактори розповсюдження ядерної зброї залишається однією з найбільш критичних загроз міжнародному миру та безпеці. Військові програми неядерних держав, спрямовані на створення ядерних технологій, вкрай негативно сприймаються світовою спільнотою, оскільки їх реалізація закономірно призведе до занепаду режиму нерозповсюдження ядерної зброї та підштовхне світ до чергового етапу гонки озброєнь. Крім того, неконтрольоване розповсюдження ядерної зброї загрожує доволі вірогідним її набуття недержавними організаціями терористичного спрямування. Постає нагальна потреба забезпечити універсальність і стабільність режиму нерозповсюдження ядерної зброї через запровадження ефективних заходів, які стали б на заваді поширенню військових ядерних технологій. Одним із них є введення Радою Безпеки примусових заходів на підставі глави VII Статуту ООН. Тому набувають особливої актуальності та потребують вивчення наслідки примусових заходів та їх результативність, оскільки це дає змогу з'ясувати як позитивні сторони санкційного механізму, так і причини їх неефективності, а також сформулювати пропозиції для їх удосконалення. Криза

режиму нерозповсюдження ядерної зброї та намагання її здолати застосуванням санкцій Ради Безпеки ООН привернула увагу вчених з усього світу. Переважну більшість досліджень та опублікованих наукових праць з цих проблем проводять вчені-політологи, історики, економісти, фахівці з військових наук тощо.

Запитання:

1. Необхідно проаналізувати основні нормативно-правові акти щодо діяльності ООН в питаннях забезпечення непоширення ядерної зброї.
2. Визначити основні санкції Ради Безпеки ООН для врегулювання збройних конфліктів неміжнародного характеру.

Завдання 6.2

Необхідно визначити основні засади діяльності та розвитку МАГАТЕ в питаннях непоширення ядерної зброї.

Міжнародне співтовариство вже з середини 50-х років ХХ століття почало виразно усвідомлювати небезпеку, яку становить "розповзання" ядерної зброї планетою. ООН і створений у 1961 р. Комітет із роззброєння активно долучилися до роботи з розроблення проекту Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. У результаті тривалих і важких перемовин проєкт було розроблено, а 1 липня 1968 року Договір про нерозповсюдження ядерної зброї був відкритий для підписання у столицях трьох держав-депозитаріїв – Вашингтоні, Лондоні і Москві. У 1970 році Договір набув чинності 11 травня 1995 року відповідно до п. 2 ст Х Договору про нерозповсюдження було ухвалено рішення залишити його в силі безстроково. Україна приєдналася до нього як неядерна держава в 1994 році. Нині 199 держав беруть участь у Договорі про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року, у тому числі такі ядерні держави, як Велика Британія, Китай, Росія, США і Франція.

Згідно з п. 1 ст. III Договору 1968 року кожна держава-учасниця, що не володіє ядерною зброєю, зобов'язана прийняти гарантії МАГАТЕ з метою перевірки виконання зобов'язань, які випливають із цього Договору, з тим, щоб не допустити переключення ядерної енергії з мирного застосування на ядерну зброю або інші вибухові пристрої (наприклад, такі, як "брудна бомба" 1). Процедури гарантій, передбачені ст. III здійснюються щодо вихідного або спеціального ядерного матеріалу, незалежно від того, чи виробляється він, обробляється або використовується в будь-якій ядерній установці чи перебуває за межами такої установки.

Запитання:

1. Проаналізувати діяльність країн, які відмовилися від даних положень, та продовжують використання ядерних розробок.
2. Які методи міжнародного регулювання розповсюджуються на ці держави?

Завдання 6.3

Україна також долучилася до міжнародної спільноти в питаннях відмови від використання ядерних розробок. Яким чином це вплинуло на розвиток зовнішньої діяльності та міжнародних стосунків з іншими країнами?

Безпекові гарантії для України в питаннях відмови від ядерного озброєння були надані 5 грудня 1994 року у рамках підписання президентами США та Росії, а також прем'єр-міністром Великої Британії так званого Будапештського меморандуму. Документи з наданням Україні гарантій безпеки підписали ще дві ядерні держави – Франція і Китай. Лідери держав-підписантів зобов'язувалися у подальшому гарантувати незалежність України, її суверенітет та існуючі кордони, а також утримуватися від економічного тиску з метою досягнення різного роду вигод. Зауважимо, що Будапештський меморандум був за своїм змістом суто декларативним документом, який не передбачав чіткого механізму реалізації його положень, адекватної і потужної відповіді на ймовірні виклики. У ньому йшлося виключно про проведення консультацій у разі виникнення загрози незалежності та суверенітету України, її існуючих кордонів тощо, без конкретизації подальших дій.

1 січня 1995 року країни-учасниці НБСЄ затвердили без'ядерний статус України, а 1 червня наступного року було практично завершено вивіз РА ядерних боєприпасів до Росії. Цим самим Україна увійшла в історію як держава, яка першою відмовилася від такої потужної геополітичної переваги, як наявність ядерної зброї. Звісно, що в загальному вже зараз можна стверджувати, що реалізувати ядерні амбіції націй державі завадив політичний тиск з боку великих держав. У підсумку, політика "без'ядерності" призвела до зниження її обороноздатності передусім перед Росією.

Запитання:

1. Які на вашу думку позитивні аспекти не відмови Україні від ядерної зброї могли б бути?

2. Проаналізуйте негативні наслідки для України у питанні відмови від ядерної зброї?

3. Які позитивні зрушення відбулися в Україні після відмови від ядерної зброї?

Методичні рекомендації до виконання завдань 6.1 – 6.3

Під час виконання завдань слід звертати увагу на характерні риси стратегій розвитку відповідних країн, надати обґрунтовані відповіді на поставлені запитання, провести аналіз визначеної проблемної ситуації, використовуючи інформаційні джерела, мережі, Інтернет. Завдання ґрунтуються на детальному збиранні та обробленні інформації. Доцільно використовувати під час розв'язання ситуацій методи мозкового штурму.

Тема 9. Міжнародна безпека підприємницької діяльності

Теоретичні запитання

9.1. Провести аналіз енергетичної незалежності країн світу.

9.2. Проаналізувати види енергетичних ресурсів, за якими країни є лідерами.

9.3. Скласти рейтинг країн-лідерів за видами енергетичних ресурсів.

9.4. Визначити особливості енергетичної безпеки Україні.

9.5. Проаналізувати стратегічні напрями розвитку енергоринку в Україні.

Рекомендована література: основна: [1 – 8]; додаткова: [9 – 19].

Завдання 9.1

Важливою складовою сучасних тенденцій розвитку світової енергетичної галузі став розвиток технологій видобутку сланцевих нафти та газу, що призвів до "вуглеводневого буму" в США. Позитивний досвід використання технологій у США у середньостроковій перспективі дозволить країні стати одним із найпотужніших експортерів енергоресурсів. Крім того, відродження нафто- та газовидобутку у США може змінити ситуацію у міжнародній торгівлі енергоресурсами, а також вплине на формування цін на нафту та природний газ у світі. Зокрема, "сланцева революція" в США разом із введенням у експлуатацію нових експортних СПГ-терміналів у Катарі, Росії та Австралії у найближчому майбутньому

приведе до принципово нового етапу розвитку світового газового ринку у частині міжрегіональної торгівлі газом.

Зростаюча конкуренція на світових енергетичних ринках відкриває ширші можливості щодо вибору джерел, оптимізації енергетичного міксу та, в перспективі, зменшення емісії CO₂. Захист довкілля шляхом прискореного переходу на низьковуглецеву енергетику в поточному десятилітті у спосіб застосування нових енергозберігаючих технологій, залучення інвестицій у НДДКР та впровадження державного регулювання, є розумною відповіддю на ризики глобального потепління.

Привертає увагу факт збільшення у 2015 році споживання первинної енергії країнами ЄС на 1,6 %, тоді як у попередні чотири роки спостерігалось його падіння. Країни Північної Америки навпаки скоротили споживання енергії на 1,1 %, чого не можна сказати про країни, що розвиваються, де рівень споживання збільшився на 1,6 %. Лідируючу позицію у збільшенні рівня споживання первинної енергії серед країн, що розвиваються, посіла Індія з показником 5,2 %. Водночас, найбільше падіння енергоспоживання серед усіх країн світу, де здійснюється статистичний облік за прийнятими міжнародними стандартами, зафіксовано в Україні – 15,8 %.

Запитання:

4.1. Провести аналіз енергетичної незалежності країни світу на основі статистичних даних.

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.1

Під час виконання завдання слід здійснити аналіз статистичних даних щодо енергетичної незалежності країн світу. Необхідним є урахування показників видобутку та споживання всіх видів ресурсів.

Завдання 9.2

Світові розвідані запаси природного газу становлять – 193,5 трлн м³. Найбільші поклади цього природного ресурсу знаходяться на Близькому Сході – 79,1 трлн м³ (40,9 % світових запасів), та в країнах СНД – 59,2 трлн. м³ (30,6 %). Серед країн світу найбільші запаси природного газу залягають у Російській Федерації – 35 трлн м³ (18,1 % світових), Ірані – 33,2 трлн м³ (17,2 %), Катарі – 24,9 трлн м³ (12,9 %), Туркменістані – 19,5 трлн м³ (10,1 %).

На основі існуючих статистичних даних необхідно провести аналіз видів енергетичних ресурсів, за якими країни є лідерами за період 2017 – 2019 рр. Тобто аналіз слід проводити за всіма видами енергетичних ресурсів. Дані наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Розподіл ресурсів за країнами світу

Регіони світу	Природний газ		Нафта		Вугілля	
	трлн м ³	питома вага, %	тис. млн т	питома вага, %	млн т	питома вага, %
Північна Америка	10,8	5,6	34,2	14,3	258 709	
Центральна Америка	8,2	4,2	51,2	21,4	14 016	
Європа	3,0	1,6	1,7	0,7	100 405	
СНД	59,2	30,6	19,7	8,2	223 228	
Близький Схід	79,1	40,9	109,3	45,7	14 420	1,4
Африка	13,8	7,2	16,7	7,0		
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	19,3	10,0	6,4	2,7	424 234	41,0
Усього за регіонами світу	193,5	100,0	239,3	100,0	1 035 012	100,0

Зростання видобутку вугілля за 2014 – 2018 рр. відбулося в Центральній Америці на – 1,8 млн тонн нафтового еквівалента (тне) (2,8 %), країнах СНД – 8,3 млн тне (3,1 %) на Близькому сході – 0,1 млн тне (14,3 %) та Африці – 2,1 млн тне (1,4 %). Країни Європейського Союзу не мають достатніх запасів газу для задоволення власних енергетичних потреб, тому вони імпортують його задля задоволення попиту на власному енергетичному ринку.

Найбільший обсяг споживання нафти серед регіонів світу в 2018 р. спостерігався в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні – 1 643,4 млн тне (36,8 % від загального обсягу споживання серед інших видів первинної енергії в регіоні) та Північній Америці – 1 108,6 млн тне (40 %). Серед країн світу найбільше споживання нафти спостерігалось в США 913,3 млн тне (19,8 % від загального обсягу споживання країн світу нафти), Китай – 608,4 млн тне (13,2 %), Індія – 222,1 млн тне (4,8 %) та Японія – 188,3 млн тне (4,1 %). На основі проведення такого аналізу скласти рейтинг країн за енергетичним ресурсами.

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.2

Під час виконання завдання слід сформулювати систему відповідних показників щодо характеристики енергетичної галузі. Виокремити певні види енергетичних ресурсів.

Завдання 9.3

Скласти рейтинг країн-лідерів за видами енергетичних ресурсів.

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.3

У процесі виконання завдання слід скласти рейтинг країн за видами енергетичних ресурсів: як за окремими видами, так і загальний рейтинг, який характеризує ранг країни в загальному енергетичному просторі.

Завдання 9.4

Визначити особливості енергетичної безпеки Україні. Так, за перше півріччя 2018 року характеризується вкрай нестабільним та напруженим становищем світових енергетичних ринків, де все більш актуальними стають проблеми забезпечення енергетичної безпеки й стабільності. Події на Близькому Сході та в Україні призвели до загострення цих проблем. Тенденції розгортання подій вказують про стрімке зростання впливу політичного фактора на світову енергетичну політику. Так, "газовий конфлікт" між Україною та Росією викликав занепокоєність щодо забезпечення енергетичної безпеки всієї Європи й став яскравим прикладом впливу політичних обставин на відносини в сфері енергетики.

Аналіз міжнародної енергетичної політики дозволяє зробити висновки, що в останні місяці дії основних світових гравців у цій сфері залежали від таких факторів:

збереження тенденції зниження цін на світовому нафтовому ринку, що обумовлювалось перевищенням пропозиції нафти над попитом;

зростання енергетичної самодостатності США (у тому числі у наслідок "сланцевої революції"), що негативно впливатиме на вирішальні аспекти енергетичних взаємостосунків та може призвести до змін стратегічних напрямів зовнішньої політики офіційного Вашингтона щодо традиційних регіонів співпраці, зокрема Близького Сходу, Африки і Латинської Америки;

поступова "енергетична переорієнтація" Китаю з вугілля на природний газ, а також його готовність здійснювати масштабні інвестиції в свої

атомні електростанції. Це стає одним із ключових геополітичних факторів, що впливатиме на розвиток енергетики в наступні роки;

введення проти Росії третього рівня секторальних, у тому числі енергетичних санкцій з боку США, ЄС та низки інших країн на фоні загострення українсько-російських відносин, що стримуватиме розвиток російської нафтогазової галузі;

підвищення ризиків для стабільного й безпечного транзиту російських енергоносіїв до європейських країн територією України з огляду на відсутність прозорого та взаємоприйняттого механізму усунення протиріч між Києвом і Москвою у газовому питанні.

Так, особливості розвитку газової галузі характеризуються такими тенденціями: очікується, що до кінця 2020 року ситуація на газових ринках формуватиметься під впливом таких факторів:

можливий "обвал" світових цін на нафту до рівня \$70 – 80 за барель; прискорення з боку США процесу видачі ліцензій на експорт скрапленого природного газу (СПГ);

продовження країнами ЄС заходів, спрямованих на зменшення своєї залежності від постачальників енергоресурсів шляхом спорудження міжсистемних трубопровідних з'єднань, отримання кумулятивного ефекту від започаткованих проєктів з енергозбереження та енергоефективності, участі в розробленні нафтогазових родовищ за межами ЄС;

загострення діалогу "Росія – ЄС" з питання дотримання усіма учасниками європейського газового ринку вимог Третього енергетичного пакета 2009 року, що посилюватиме конкуренцію на регіональному ринку. Це стосується вимоги Єврокомісії скорегувати двосторонні міжурядові угоди з країнами-членами ЄС щодо спорудження "Південного потоку", оприлюднення Єврокомісією результатів розслідування щодо зловживань "Газпрому" на європейському ринку тощо).

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.4

У процесі виконання завдання необхідним є проведення такого аналізу та виділення факторів впливу за кожним видом енергоресурсів в Україні.

Встановити сильні та слабкі сторони в енергозабезпеченні України за кожним видом енергоресурсів.

Завдання 9.5

Проаналізувати стратегічні напрями розвитку енергоринку в Україні. Проаналізувати відповідні Стратегії та програми щодо розвитку енергетичної галузі, які діють в Україні. Запропонувати заходи щодо зміцнення енергетичної безпеки України.

Змістовий модуль 3

Національний аспект міжнародної безпеки України

Тема 11. Роль міжнародних організацій в національній безпеці України

Теоретичні запитання

11.1. Визначення поетапного розвитку співпраці між Україною та США в питаннях міжнародної безпеки.

11.2. Визначення ключових факторів успіху в аспекті двосторонньої співпраці між Україною та США.

Рекомендована література: основна: [1 – 8]; додаткова: [9 – 19].

Завдання 11.1

Одним із ключових напрямів зовнішньої політики України є розвиток партнерства зі світовим лідером – США. Зі свого боку, за часів Адміністрації Дж. Буша Сполучені Штати Америки постійно підтримували демократичні перетворення в Україні, виступали послідовним прихильником її євроатлантичної інтеграції. Так, у квітні 2008 року Сенат ухвалив резолюцію, якою підтримав ініціативу приєднання України і Грузії до НАТО. Підходи до розвитку партнерства Україна – США були визначені у спільній заяві президентів країн "Порядок денний нового сторіччя для українсько-американського стратегічного партнерства" (квітень 2005 року). Спільні погляди щодо майбутнього двосторонніх відносин зафіксовані також у Дорожній карті пріоритетів українсько-американського співробітництва (2008 рік), Хартії Україна – США про стратегічне партнерство (2008 рік). Зокрема, йдеться про розвиток відносин у політичній, безпековій, торговельно-економічній, енергетичній та гуманітарній сферах, а також у галузі науково-технічного та військового співробітництва. Необхідно проаналізувати основні етапи розвитку двосторонньої співпраці в питаннях забезпечення безпеки. Дані занести в табл. 5.

Етапи розвитку двосторонніх стосунків між Україною та США в питаннях забезпечення безпеки

Дата	Документи
1994 рік	Партнерство заради миру (ПЗМ)
2018 рік	Про національну безпеку України

Методичні рекомендації до виконання завдання 11.1

У процесі виконання завдання необхідним є проведення аналізу нормативно-правового забезпечення питань щодо міжнародної безпеки.

Завдання 11.2

Визначення ключових факторів успіху в аспекті двосторонньої співпраці між Україною та США. Визначити основні ключові моменти в питаннях двосторонньої співпраці.

Методичні рекомендації до виконання завдання 11.2

У процесі виконання завдання слід здійснити провести SWOT-Аналіз, шляхом побудови контрольної карти аналізу погроз і можливостей в питаннях розширення співпраці в питаннях безпеки. У результаті розрахунків інтеграційних показників, можна охарактеризувати ефективність кожного з елементів й оцінити безпосередню важливість надаваного впливу кожного з них.

Починаючи з 2005 року, відбулося чимало довгоочікуваних зрушень у відносинах. Зокрема, зросли обсяги зовнішньої торгівлі між країнами. Усе це є результатом проведення ряду реформ, а саме:

1. У 2006 році США перереєстрували Україну як учасника Загальної системи преференцій (GSP), скасували торгові санкції і змінили статус України відповідно до законодавства США в галузі торгівлі.

2. США підтримували та сприяли вступу України до Світової організації торгівлі.

3. 23 березня 2006 року скасовано поправку Джексона – Вейніка стосовно України.

4. У 2006 році США визнали ринковий статус української економіки.

5. На початку квітня 2008 року було ухвалено "Дорожню карту пріоритетів українсько-американської співпраці".

6. 19 грудня 2008 року підписано Українсько-американську Хартію про стратегічне партнерство та безпеку.

Також останнім часом спостерігається поживлення інвестиційно-інноваційного співробітництва.

Отож, уперше за багато років у двосторонніх відносинах між Україною та США немає істотних проблем. У минулому залишилися питання ядерного роззброєння, приватизації, справи Гонгадзе, "кольчужного" скандалу, обмеження демократії і свободи преси в Україні.

Серед основних проблемних аспектів у відносинах США називають певну недієздатність української влади. Зокрема, проявами цього є розкол у парламенті, політична нестабільність. Деякі американські політики наголошують на недосконалості українського законодавства та корупційності влади.

Однією з найважливіших проблем є необхідність проведення реформування в Україні і відповідність нашого законодавства до європейських та світових стандартів, розв'язання політичної кризи.

Наступний комплекс проблем, який непокоїть обидві держави, становлять певні суперечності в галузі торгівельно-економічного співробітництва та інвестиційної діяльності. Є проблеми на шляху до входження України в європейський та євроатлантичний простір (зокрема до НАТО та ЄС).

Тема 12. Геополітичні вектори розвитку міжнародної безпеки України

Теоретичні запитання

12.1. Загальні положення діяльності ООН.

12.2. Визначення країн-учасниць ООН.

12.3. Основні напрями співпраці ООН з країнами в питаннях міжнародної безпеки та налагодження миру в світі.

Рекомендована література: основна: [1 – 8]; додаткова: [9 – 19].

Завдання 12.1

Проаналізувати основні види діяльності ООН. Визначити перелік напрямів її діяльності та сфер впливу. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення ООН.

Методичні рекомендації до виконання завдання 12.1

Для виконання завдання необхідним є застосування відповідного нормативного забезпечення та резолюцій щодо діяльності ООН. Розглянути основні місії, які виконувалися.

Статутом ООН визначено такі цілі організації:

підтримувати міжнародний мир та безпеку;

розвивати дружні відносини між націями на основі поважання принципу рівноправ'я і самовизначення народів;

здійснювати співробітництво для розв'язання міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру та для заохочення й розвитку поваги до прав людини й основних свобод;

організувати і погоджувати дії націй для досягнення цих спільних цілей.

Діяльність організації ґрунтується на таких принципах:

суверенна рівність усіх держав-членів;

вирішення країнами-членами своїх міжнародних спірних питань мирними засобами і так, щоб не загрожувати миру, безпеці та справедливості;

утримання будь-якої держави від загрози силою або застосування сили проти інших держав;

надання державами-членами допомоги ООН в усіх її діях, які здійснюються відповідно до Статуту, й утримання від допомоги будь-якій країні, проти якої ООН вживає заходів превентивного або примусового характеру;

забезпечення дотримання країнами, які не є членами ООН, тих самих принципів, оскільки це необхідно для підтримання міжнародного миру і безпеки;

невтручання у справи, які стосуються внутрішньої компетенції будь-якої держави.

На основі Статуту виникла розгалужена система багатосторонніх договорів. ООН розробляє рекомендації, конвенції, заходи, які пропонує прийняти своїм членам для подальшого включення в законодавство або введення нормативних актів.

Членами ООН можуть бути всі миролюбні держави, які беруть на себе зобов'язання дотримуватися Статуту і, на думку ООН, можуть і прагнуть ці зобов'язання виконувати. Нових членів приймає Генеральна

Асамблея за рекомендацією Ради Безпеки. Статутом передбачено також призупинення прав та привілеїв держави-члена або навіть виключення за недотримання принципів Статуту.

Хартія ООН зобов'язує країни-члени регулярно сплачувати членські внески. Згідно з існуючими правилами щорічні внески в основний (так званий регулярний) бюджет організації треба вносити до 31 грудня відповідного року. Статтею 19 Статуту ООН передбачено, що країни, які не сплачують внески, можуть бути позбавлені права голосу в Генеральній Асамблеї.

Розмір внесків визначається Асамблеєю за рекомендацією комітету з внесків (18 членів). Квоти внесків розраховуються відповідно до валового національного продукту і рівня доходів на душу населення країни-члена. Тому приблизно 75 % коштів надходить від десяти найбагатших країн. Асамблея встановила максимум – 25 % бюджету і мінімум – 0,01 %. Так, США сплачують у регулярний бюджет ООН 25 % його суми, Японія – 11,38 %, Німеччина – 8,9 %, Франція – 6,25 %, Великобританія – 4,86 %, Італія – 3,39 %, Канада – 3,09 %. Додатковим джерелом бюджету є добровільні внески.

Квота Радянського Союзу становила 9,99 %, України – 1,25 %, Білорусії – 0,33 %. Після розпаду СРСР для Росії було встановлено квоту 5,68 % регулярного бюджету. У 1996 році з урахуванням економічного стану квоту було перераховано і знижено до 4,45 %. Україна також через постійного представника ООН звернулась до Генерального секретаря з проханням переглянути шкалу внесків та сприяти розв'язанню проблеми заборгованості. Українську квоту за період 1995 – 1997 років було знижено з 1,87 до 1,09 % бюджету. У відповідному співвідношенні обчислюються і ставки внеску до всіх міжнародних організацій системи ООН – МОП, ЮНЕСКО та ін.

Крім відрахувань у регулярний бюджет для держав-членів встановлюються також розміри внесків відповідно до модифікованого варіанта основної шкали покриття витрат тимчасових Збройних Сил ООН. За станом на лютий 1996 року держави-члени заборгували ООН 3,2 млрд дол. США, з них 1,3 млрд дол. США припадає на регулярний бюджет, 1,9 млрд дол. США – на фінансування операцій для підтримання миру.

Маючи понад 70 інформаційних центрів на всіх континентах, ООН налічує 54 тис. службовців; 14 тис. співробітників працюють безпосередньо в штаб-квартирі організації у Нью-Йорку.

Офіційними мовами організації є англійська, іспанська, китайська, російська, французька. Арабська мова додана пізніше як офіційна мова Генеральної Асамблеї, Ради Безпеки і Економічної та Соціальної Ради.

Регулярний бюджет за програмами ООН затверджується Генеральною Асамблеєю один раз на два роки. У 1994 – 1995 роках регулярний бюджет ООН становив майже 1,1 млрд дол. США, а бюджетний дефіцит – 300 млн дол. США.

Завдання 12.2

Визначення країн-учасниць ООН. Провести ретроспективний аналіз країн-учасниць ООН. Встановити основні напрями їх співпраці. Визначити основні місії країн-учасниць ООН.

Методичні рекомендації до виконання завдання 12.2

Миротворча діяльність ООН розпочалася у 1948 році. Тоді Рада ООН Безпеки вперше санкціонувала приїзд військових спостерігачів на Близький Схід. Головна мета місії полягала у спостереженні за виконанням Угоди про перемир'я між Ізраїлем та сусідніми арабськими країнами. З того часу на рахунку ООН – 69 миротворчих операцій по всьому світі.

Цікаво, що ООН не має власної армії або підрозділів військових. Організація працює виключно з так званими контингентами воєнних, котрі приїжджають з держав-членів ООН. Тобто, по суті, інструменти ООН – це ідея, намір, намагання зробити життя мирним. А свої воєнні та поліцейські контингенти надають 122 країни-учасниці.

Існує три категорії миротворців – військовослужбовці, поліцейські і цивільні співробітники. Фактично вони надають гуманітарну допомогу та працюють як економісти, юристи, сапери, спостерігачі за виборами і за дотриманням прав людини.

За 74 роки свого існування ООН залучила до миротворчих операцій майже 100 000 військових та військових спостерігачів, понад 12 000 поліцейських, 620 000 цивільних службовців та понад 3 000 добровольців по всьому світі. При цьому за роки існування організації у світі загинуло 3 326 учасників різних миротворчих місій.

Миротворці з ООН носять форму своїх країн та отримують грошове забезпечення від свого уряду, котрий отримує компенсацію від ООН. Власне, може виникнути запитання – звідки у ООН гроші на підтримку миротворчих операцій?

Справа у тім, що ООН фінансується з обов'язкових та добровільних внесків від кожної з країн-членів. Таким чином, виходить, що за потреби одна країна допомагає всім іншим, а всі допомагають одній. Головні принципи роботи ООНівців – згода сторін, неупередженість, незастосування сили (однак, це дозволено виключно у випадках самооборони).

Рішення щодо розгортання нової операції ООН з підтримки миру приймає Рада безпеки.

Етап I. Якщо умови в країні, куди планують надіслати місію з підтримки миру, не є вкрай критичними у контексті безпеки, Секретаріат спершу направляє туди місію з технічної підтримки.

Етап II. Якщо Рада Безпеки ООН заключає, що розгортання операції з підтримки миру є доцільним, вона офіційно санкціонує проведення операції шляхом прийняття резолюції. У резолюції визначаються мандат, масштаби операції та завдання, що їх має на меті операція. Після цього Генасамблея затверджує бюджет та ресурси операції.

Завдання 12.3

Основні напрями співпраці ООН з країнами в питаннях міжнародної безпеки та налагодження миру в світі.

Провести оцінювання відповідних напрямів щодо розвитку співпраці країн у рамках ООН. Усі напрями співпраці розподілити за відповідними напрямами надання допомоги.

Методичні рекомендації до виконання завдання 12.3

У процесі виконання завдання доцільним є аналіз та розподіл певних напрямів за їх специфікою (соціально-гуманітарна сфера, сфера безпеки та оборони, гуманітарний та екологічний напрям).

Пріоритетами членства України в Раді Безпеки ООН визначено:
рішуче відстоювання і забезпечення універсального дотримання Цілей та Принципів Статуту ООН; посилення миротворчого потенціалу Організації;

підвищення прозорості та демократичності роботи Ради Безпеки ООН;
посилення спроможностей ООН із запобігання конфліктам і посередництва;

підтримання миру на Африканському континенті; боротьба з тероризмом;

підтримка процесів роззброєння та нерозповсюдження;

просування порядку денного щодо жінок, миру та безпеки, а також дітей у збройних конфліктах та ін.

Протидія російській агресії, грубому порушенню Москвою засад сучасного світового порядку, заснованого на Статуті ООН, стала ключовою складовою пріоритетів та завдань України в Раді Безпеки.

Окрім того, на сьогодні Україна входить до складу таких органів ООН, як Комітет ООН з програми та координації, її представники працюють у Консультативному комітеті з адміністративних та бюджетних питань, Міжурядовій робочій групі експертів з міжнародних стандартів обліку та звітності, а також представник України є суддею Міжнародного трибуналу з морського права.

За час свого членства в ООН Україна шість разів обиралася членом Економічної і Соціальної Ради (востаннє – на період 2010 – 2012 років), двічі – членом Ради ООН з прав людини (востаннє – на період 2008 – 2011 років, одного разу – Комісії ООН (2011 – 2012 років та віце-головування у 2011 році).

У 1997 році Міністра закордонних справ України Удовенка Г. Й. було обрано на посаду Голови 52-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН – найвищу посаду в Організації. Предметом особливої гордості України є те, що саме 52-га сесія ГА ООН, яка увійшла в історію як "сесія реформ", ухвалила всеосяжну програму реформування Організації, запропоновану її тодішнім Генеральним секретарем К. Аннаном, і надала потужного імпульсу широкомасштабному оновленню ООН.

Україна бере активну участь у міжнародній співпраці зі сталого розвитку, спрямованій на комплексне вирішення завдань охорони довкілля, соціального розвитку й економічного зростання на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Одним із важливих напрямків співпраці між Урядом України та ООН є пом'якшення та мінімізація довготермінових наслідків Чорнобильської катастрофи. Починаючи з 1990 року за ініціативою України на трирічній основі схвалюються резолюції ГА ООН з цієї проблематики (остання – у грудні 2016 року). У 2000 році резолюцією "Закриття Чорнобильської АЕС" Генасамблея привітала відповідне рішення України.

Свого часу делегація України стала головним ініціатором скликання першої спецсесії Генасамблеї ООН з проблеми ВІЛ/СНІД у червні 2001 року. Нині наша держава активно використовує можливості ООН для боротьби з ВІЛ/СНІД, зокрема із залучення проєктної і технічної допомоги органів

ООН. Так, протягом 2012 – 2017 років на ці цілі було виділено Україні Глобальним фондом з протидії ВІЛ/СНІД близько 305 млн дол. США.

Україна бере помітну участь у зусиллях ООН, спрямованих на подолання кліматичних змін, та є учасником Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та її Кіотського протоколу. Україна була серед перших країн, які у 2016 році ратифікували нову глобальну кліматичну угоду – Паризьку угоду.

Рекомендована література

Основна

1. Глобальна та національна безпека : підручник / В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с.

2. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : [монографія] / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – Київ : Лібра, 2003. – 280 с.

3. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко. – Київ : Правова єдність, 2009. – 542 с.

4. Основи економічної безпеки : [підручник] / О. М. Бандурка, В. Є. Духов, К. Я. Петрова, І. М. Черняков. – Харків : НУВС, 2003. – 236 с.

5. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Харків : ХНЕУ, 2012. – 256 с.

6. Шкарлет С. М. Еволюція категорії "безпека" в науковому та економічному середовищі / С. М. Шкарлет // Формування ринкових відносин. – 2007. – № 6. – С. 7–12.

7. Calvo G. A. Monetary Policy Challenges in Emerging Markets: Sudden Stop, Liability Dollarization, and Lender of Last Resort / G. A. Calvo // NBER Working Papers. – 2006.

Додаткова

8. Барановський О. І. Економічна безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський. – Київ : КНЕУ, 2004. – 759 с.

9. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.

10. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22, ст. 144.

11. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – Київ : ЦУЛ, 2008. – 240 с.

12. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економікоправовий аспект : навч. посіб. / М. І. Камлик. – Київ : Атіка, 2005. – 432 с.

13. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – Київ : Лібра, 2003. – 280 с.

14. Конституція України. Затверджена ВРУ 28.06.1996 р. № 254/96 – ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

15. Кравчук Н. Я. Економічна безпека : навч.-метод. посіб. / Н. Я. Кравчук, О. Я. Колісник, О. Ю. Мелих. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 277 с.

16. Основы экономической безопасности: Государство, регион, предприятие, личность / под ред. Е. А. Олейникова. – Москва : ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1997. – 288 с.

17. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011, № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112.

18. Ткаленко С. І. Інвестиційна безпека в умовах глобалізації фінансових потоків / Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С. 282–292.

Інформаційні ресурси

19. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

20. Офіційний сайт Національного Комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

21. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського. – Режим доступу : www.biblvnad.org.ua.

22. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна "Міжнародні стратегії". – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/index.php?categoryid=177>.

23. Schneider F. Shadow Economies All over the World: New Estimates for 162 Countries from 1999 to 2007 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.econ.jku.at/members/Schneider/>.

24. The World Bank. – Access mode : http://info.worldbank.orgg/etools/kam2/KAM_page5.asp.

25. The World Economic Forum. – Access mode : <http://www.weforum.org>.

Зміст

Вступ	3
1. Тематика практичних занять	4
2. Рекомендації до практичних занять	5
Змістовий модуль 1. Філософські та соціально-психологічні аспекти міжнародної безпеки.....	5
Тема 2. Вплив глобалізації на міжнародну безпеку.....	5
Тема 3. Регіоналізація міжнародної безпеки.....	10
Змістовий модуль 2. Економічний аспект міжнародної безпеки	14
Тема 6. Міжнародна економічна безпека	14
Тема 9. Міжнародна безпека підприємницької діяльності	17
Змістовий модуль 3. Національний аспект міжнародної безпеки України	22
Тема 11. Роль міжнародних організацій в національній безпеці України.....	22
Тема 12. Геополітичні вектори розвитку міжнародної безпеки України.....	24
Рекомендована література	30
Основна	30
Додаткова.....	30
Інформаційні ресурси	31

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
для студентів спеціальності
292 "Міжнародні економічні відносини"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Наумік-Гладка Катерина Георгіївна**
Перепелюкова Олена Василівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 9 ЕВ. Обсяг 34 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*